

Katedra: Religionistiky
Akademický rok: 2015/2016

Posudek oponenta bakalářské práce

Pro: Romanu Jirovcovou
Studijní program: Filosofie
Studijní obor: Religionistika
Název tématu: „Strach na Západě v 16.-17. století z pohledu psychologie“

Práce se zaměřuje na pokus o psychologické uchopení strachu v období 16.-17. století v evropském prostoru. V úvodu autorka nastiňuje celkové rozvržení práce, její cíle a jak bude ve svém bádání postupovat. Práci rozvrhla do pěti hlavních kapitol podle témat: úvodní historický nástin, přehled psychologických konceptů, dále se věnuje rozdělení západních křesťanů jeho historie a psychologický dopad na obyvatelstvo, Martinu Lutherovi, vztahu k muslimům (Osmanské říši) a jeho psychologickým aspektům, dalším tématem jsou židé v Evropě a kořeny nenávisti vůči nim, inkvizici, demonizace ženy a psychologickým aspektům vztahu vůči ženám a také životu a myšlení Friedricha Spee. Kapitoly dělí na podkapitoly, ve kterých vždy nastíní historický kontext a posléze psychologické aspekty. Některé pasáže jsou doplněny i kopiemi dobových obrazů, které mají ilustrovat tehdejší znázornění strachů. Následuje závěrečné shrnutí.

Celková délka textu podle stránkování autorky je včetně formálně-úvodních listů a bibliografie 61 stran. Délka textu jako takového je však podle množství znaků včetně mezer 37/38 normostran. Práce se tedy (po té, co odpočítáme obrázky a povinné formální stánky) pohybuje na minimální hranici povinné délky bakalářské práce.

Poznámkový aparát je v pořádku, jen by bylo třeba si lépe prostudovat citační normu. Na konci každého odkazu na citovanou literaturu se tradičně píše tečka, kterou autorka vytrvale vynechává.

Podle citační normy se také citáty, které přesahují tři řádky píší velikostí písma 10 a jednoduchým řádkováním, čehož si autorka nepovšimla.

Také bych doporučila, aby autorka, než ji odevzdá, dala svou práci k závěrečnému pročtení, aby se vyhnula gramatickým a stylistickým chybám, které v práci působí značně rušivě a v některých případech také poněkud zatemňují obsah.

Například již v úvodu: „*Cílem mé práce je poukázat, na základě kterých psychologických teorií o strachu, a jeho mechanismů, byla tehdejší společnost ovlivněna, a jak se tento strach odrážel v jejím jednání a postojích.*“ (s.9)

Také se zdá, že autorka nemá příliš jasno v používání malého a velkého písma ve slově židé/Židé v rámci pravidel českého pravopisu, takže není zřejmé, zda v jaké pasáži myslí národ a v jaké náboženskou příslušnost.

Zásadní problém práce shledávám v celkově vágním určení cílů celé práce, ale také metodě, kterou autorka používá.

Značně problematická je práce s historií, kde autorka stojí na předpokladu, že se Evropa dané doby vyznačovala děsy a strachy, které hýbaly lidskými životy. Tento předpoklad však nijak neanalyzuje a pracuje s ním jako s faktem bez nějakých dalších vysvětlení. Tak si na základě zažitých představ o minulosti vybírá témata, která mohla být původem obav, vybere určité příklady, avšak obvykle pouze ze sekundární literatury, které mají prokázat takovouto interpretaci a posléze vše vlastně přeloží do takřkajících psychologického rámce.

Další zásadní problém shledávám v práci s literaturou. V mnoha pasážích se stává, že autorka

vlastně pouze cituje, většina strany se pouze sestává z citací jiných autorů a nijak se nedozvídáme co si myslí autorka sama, popřípadě, proč vybírá toho kterého autora a jeho názory. Viz např. s. 14, 16, 17, 18, 45, 46.

Další zásadní nedostatek spatřuji v pokusu o psychologickou interpretaci daných fenoménů. V úvodní kapitole autorka vysvětluje terminologii a její význam v rámci některých psychologických uchopení. V této pasáži se pak setkáváme především s citáty týkající se některých pojmů, jako „Jungův Stín“, či jak chápe G. Allport předsudek a stereotyp, či to, jakým způsobem M. Nakonečný rozlišuje mezi strachem a úzkostí, či R. Giradovo pojetí obětního beránka. Z tohoto přehledu by pak čtenář očekával, že následné pasáže, které již mají být konkrétní psychologickou analýzou se budou zabývat analýzou toho, jak tyto psychologické tendence a jevy mohou vysvětlovat aspekty, které autorka popisuje jako strachy. Místo analýzy se však setkáme spíše s konstatováním a nekritickým psychologizujícím a neargumentovaným popisem historických jevů.

Jako příklad autorčina nakládání s historií můžeme uvést pasáž vysvětlující příčiny a dopad reformace na člověka: „ *Příčinou potřeby reformy však nebyl jeden problém, nebo jedna událost, ale soubor projevů poukazujících na upadající zbožnost, při kterých nebylo možné církev udržet. Mezi tyto projevy patřily (z pohledu církve) nezdravé uctívání svatých ostatků a světců, volání po zázracích, pověřivost, hrůza z pekla a ďábla a způsob potírání čarodějnic. Také způsob jakým se v církvi hospodařilo, byl v té době velmi kritizován. Obyvatelstvo bylo církevním požadavkům poslušné, ale tato poslušnost byla poznamenána stínem strachu a protestů. Postupně tento stín však přerostl v otevřené odmítání církevních požadavků, a to již od nejnižších vrstev obyvatelstva, které odmítaly platit desátky, až po vyšší, vzdělané vrstvy, kde se odpor k církvi projevoval jako odmítání podpory církevních požadavků.*“ (s. 23)

Celkově mi chybí argumentace a myšlenková návaznost. Spíše než o promyšlení témat se zde jedná o určité krátké exkurzy do složitých témat, které by si zajisté zasloužily podrobnější a hlubší zpracování.

Analýzu a argumentovaný názor autorky nenalezneme ani v závěru, který je spíše shrnutím řečeného.

Celá práce je kompilačního charakteru, který někdy působí spíše jako koláž, než vědecké zpracování tématu.

Vzhledem k nedostatkům předložený text doporučuji k obhajobě s hodnocením dobře.

V Praze dne 18.8. 2016.

Mgr. Veronika Cívínová